

„POST NOS, DILUVIUM?“

10.7.2025 - | Ústav výzkumu globální změny AV ČR

Do týmu zabývajícího se v CzechGlobe suchem patří Jan Řehoř, který je čerstvým držitelem Prémie Otto Wichterleho udělované tradičně v červnu předsedou Akademie věd ČR vynikajícím mladým vědcům do 35 let. Jan Řehoř je expertem na výzkum půdního sucha ve střední Evropě i na globální úrovni.

V posledních letech jsme se častokrát věnovali tématu lesních požárů, a to nejen v souvislosti s vývojem webové platformy FireRisk. Přispěly k tomu také extrémní požáry v Austrálii na počátku roku 2020, které si spojujeme hlavně s nedozírným poškozením tamní fauny, nebo na naše poměry rekordní požár v Národním parku České Švýcarsko nebo více méně pravidelné lesní požáry ve Středomoří, v Kanadě či v oblastech Sibíře. Začátek letošního roku se zapíše do paměti v souvislosti s požáry, které zachvátily lesní porosty v horách nad Los Angeles a které se v důsledku souhry mnoha faktorů rozšířily až do husté obydlených čtvrtí druhého největšího amerického města. Paradoxně, rok před tím právě v těchto oblastech vydatně pršelo a narostla bujná vegetace, která pak během tři čtvrtě roku trvajícího období bez srážek uschla a stala se tak vydatnou živnou půdou (palivem) pro vznik a šíření požáru. Pomyslným posledním „hřebíčkem do rakve“, který přispěl ke katastrofě biblických rozměrů, pak byl několik dnů trvající silný vítr tzv. Santa Ana, jenž se postaral o šíření požáru a přiváděl vniveč snahu hasičů o jeho uhašení.

Významný podíl změny klimatu na výše zmíněných jevech je vědecky prokázán a je zřejmé, že podobných událostí bude přibývat všude. Je proto nutné se na ně nejen připravit, ale také se snažit jim předcházet, a to nejen vhodným managementem lesů, řízeným vypalováním atp., ale také opatřeními, která směřují k dekarbonizaci.

Téma zmírňování klimatické změny zejména dekarbonizace je však v současnosti citlivým politickým tématem. Snahy odklonu od dekarbonizace možná přinášejí politické body

nabídkou okamžitého blahobytu, ale berou naději do budoucna. „Post nos, diluvium“ přístup však bohužel začíná slavit úspěchy. A to v roce, kdy byla poprvé v atmosféře naměřena koncentrace CO₂ vyšší než 430 ppm a kdy bychom podle vědců mohli dosáhnout maxima vyprodukovaných emisí. I když se předpokládá, že dál už bude jejich množství setrvale klesat, na stavu atmosféry se to projeví až za desetiletí. V České republice nás od začátku roku trápí sucho a s nastupujícím létem opět o sobě dávají vědět vlny veder. Tyto extrémní klimatické jevy spojené se změnou klimatu u nás pozorujeme nejčastěji a podle analýzy vědců z CzechGlobe bude tento trend pokračovat a prohlubovat se. Navíc se budou vyskytovat současně. Je proto logické, že se jim věnují naše systémy včasného varování. Platforma InterSucho.cz se po deseti letech fungování letos dočkala podstatné inovace spočívající v lepší přehlednosti, detailnějších informacích až na úroveň jednotlivých katastrů a zobrazování údajů o intenzitě sucha každý den. Zcela novým počinem pro monitoring a předpovědi vln veder na území ČR je platforma Vlna_veder.czechglobe.cz, která denně přináší aktualizované údaje o zátěži pro lidský organismus v uplynulých dnech a očekávaný výhled pro dalších devět dnů.

Do týmu zabývajícího se v CzechGlobe suchem patří také Jan Řehoř, který je čerstvým držitelem Prémie Otto Wichterleho udělované tradičně v červnu předsedou Akademie věd ČR vynikajícím mladým vědcům do 35 let. Jan Řehoř je expertem na výzkum půdního sucha ve střední Evropě i na globální úrovni. Zkoumá, jak sucho souvisí s atmosférickou cirkulací a klimatickou změnou a rovněž vyvinul nové klasifikace cirkulace a nové metody, jak odhalit jednotlivé epizody sucha. Přidáváme se ke gratulantům. Požáry jsme začali, požáry i skončíme. Nezvykle brzy (už v květnu) začala sezóna lesních požárů v Kanadě. Souvisí to s velkým suchem. Hořelo sice spíše v odlehlých oblastech, ale i tak si požáry vyžádaly rozsáhlou evakuaci obyvatel. Požáry byly tak intenzivní, že se kouř dostal až do Evropy a také naše atmosférická stanice v Křešíně zaznamenala prudké znečištění atmosféry. Analýza zachycených aerosolů potvrdila, že se jedná o aerosoly z hořící biomasy z Kanady.